

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/13/2020
Identifikačné číslo spisu: 5713211061
Dátum vydania rozhodnutia: 17.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5713211061.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní o výkon rozhodnutia o úprave styku otca s mal. T., bývajúcim u povinnej matky maloletého, zastúpeným kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, so sídlom v Martine, Novomeského 4, na návrh oprávneného F.. F., bývajúcim v F., zastúpeným Mgr. Martinou Chorváthovou, advokátkou, so sídlom v Martine, A. Kmeťa 28 proti povinnej T., bývajúcej v F., vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 20Em/4/2013, o dovolaní oprávneného proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 28. augusta 2019, sp. zn. 7CoE/28/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin uznesením z 25. marca 2019, sp. zn. 20Em/4/2013, zamietol návrh oprávneného na výkon rozhodnutia a povinnej náhradu trov konania nepriznal, s prihliadnutím najmä na záujmy maloletého dieťaťa.

2. Krajský súd v Žiline uznesením z 28. augusta 2019, sp. zn. 7CoE/28/2019 na odvolanie oprávneného potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie a o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu. Vychádzajúc zo skutkového stavu tak, ako bol zistený súdom prvej inštancie, bol aj odvolací súd toho názoru, že v preskúmvanej veci neboli naplnené zákonné predpoklady na nariadenie výkonu rozhodnutia. V tomto smere súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní správne vzal v úvahu aj názor samotného maloletého. V súlade s princípmi vyjadrenými v Dohovore o právach dieťaťa je vylúčené, aby ktorýkoľvek z rodičov nútil dieťa k plneniu povinností všetkými prostriedkami. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) uznáva, že štátne orgány nie sú všemocné, najmä ak sa stretávajú s rodičmi, ktorí nie sú schopní prekonať svoju nevraživosť a

nedbajú na záujmy vlastného dieťaťa. V podrobnostiach dovolací súd odkazuje na odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením súdu prvej inštancie.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie oprávnený (ďalej aj „dovolateľ“ alebo „otec“). Uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu napáda podľa § 420 písm. f/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), teda že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uplatnený dovolací dôvod vymedzil porušením princípu kontradiktórnosti a narušením rovnosti zbraní z dôvodu nedoručenia vyjadrenia povinnej (matky maloletého dieťaťa) k výzve súdu zo dňa 10. apríla 2017, čím stratil možnosť vyjadriť sa k podanému vyjadreniu. Okrem toho nemal možnosť vyjadriť sa k veci na súde, nakoľko súd prvej inštancie vytýčil vo veci pojednávanie na 18. marca 2019, o ktorom sa oprávnený dozvedel až 18. marca 2019 po jeho ukončení. Navrhol, aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu a uznesenie súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Dovolanie bolo podané 9. decembra 2019 v konaní o výkon súdneho rozhodnutia vo veciach maloletých, ktoré je mimosporovým konaním, s účinnosťou od 1. júla 2016 upraveným samostatne v ustanoveniach § 370 až 391 zákona CMP. V zmysle § 373 CMP sa na konanie o výkone rozhodnutia použijú ustanovenia prvej časti a piateho dielu prvej hlavy druhej časti, ak nie je ustanovené inak. Keďže ustanovenia v konaní o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých nemajú osobitnú úpravu, aj pre výkon rozhodnutia platí vzájomný vzťah medzi CMP a CSP upravený v ustanovení § 2 ods. 1 CMP, v zmysle ktorého „na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak“. Ustanovenia § 76 a § 77 CMP obsahujú niektoré ustanovenia o dovolaní, „neustanovujú inak“ a osobitné ustanovenia nemá ani štvrtá časť CMP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania v konaní o výkon súdneho rozhodnutia vo veciach maloletých; prípustnosť dovolania oprávneného bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP, ktoré upravujú, kedy je dovolanie prípustné.

4. Povinná k dovolaniu uviedla, že len súdy môžu rozhodnúť, či je dovolanie prípustné, či bolo podané včas, na jeho podanie oprávnenou osobou a či boli porušené procesné práva otca. V ďalšom opísala vývoj vzťahu maloletého so svojím otcom. Kolízny opatrovník maloletého nevyužil právo vyjadriť sa k dovolaniu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP) a naň oprávnenou osobou (§ 424 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady jeho prípustnosti, pričom dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Podľa § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

6.1. Podľa § 420 písm. f/ CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.2. Podľa § 447 písm. c/ CSP, dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

7. Najvyšší súd opakovane zdôrazňuje záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam.

Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7.1. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014, 8Cdo 125/2017).

7.2 Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), sp. zn. II. ÚS 172/03].

7.3 Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP <. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 <. a § 421 CSP <..

7.4 V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 CSP, dovolací súd skúma prednostne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

8. Oprávnený otec vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Už v rozhodnutí, sp. zn. 3Cdo/236/2016 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 19/2017) najvyšší súd uviedol, že základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ďalej najvyšší súd v rozhodnutí, sp. zn. 5Cdo/12/2017 vysvetlil vzájomnú súvzťažnosť týchto dvoch kategórií rozhodnutí, keď uviedol, že: „Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 Civilného sporového poriadku dopadá na dve kategórie rozhodnutí odvolacieho súdu; prvou sú rozhodnutia odvolacieho súdu vo "veci samej" a druhou sú rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým sa "konanie končí". Slovné spojenie "konanie končí" sa interpretuje v spojení s predurčujúcou premisou platnou pre prvú kategóriou rozhodnutí "vo veci samej",

čím sa vymedzuje množina rozhodnutí vydaných odvolacím súdom tam, kde sa končí konanie vo veci samej.“ (Zo súdnej praxe č. 52/2017). V zhode s uvedeným Ústavný súd Slovenskej republiky vo veci, sp. zn. I. ÚS 275/2018 skonštatoval, že ustanovenie § 420 CSP zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatívne buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o materii konania, t. j. nejde síce

o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak, ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej.

Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak, ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol

o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené.

9.1. Rozhodnutím vo veci samej je meritórne rozhodnutie. Pojem „vec sama“ znamená predmet konania tak, ako bol vymedzený v žalobe (návrhu). Rozhodnutie vo veci samej je také rozhodnutie, v ktorom sa súd zaoberá nárokom, ktorý strany (resp. účastníci konania) uplatnili. Ide o nachádzanie hmotného práva. Súdna prax sa ustálila v názore, že: „Vec sama je predmet, pre ktorý sa konanie vedie, v sporovom konaní je to nárok, o ktorom má byť v konaní vecne rozhodnuté. Rozhodovaním o veci samej nie je také rozhodnutie, ktoré zakladá stranám

len procesné práva (napr. rozhodnutie o odpustení zmeškania lehoty na podanie odvolania),

aj keby bolo rozhodnutie vydané v konaní začatom na návrh.“ (viď napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/14/2017). Ďalší charakteristický znak pre „rozhodnutie

vo veci samej“ je ten, že sa ním zakladá prekážka veci rozhodnutej (§ 230 CSP), na rozdiel od rozhodnutia nemeritórneho, ktoré takéto účinky nemá. Rozdiel možno nájsť aj, pokiaľ ide

o formu prijatého rozhodnutia, vo veci samej v sporovom konaní sa bezvýnimočne rozhoduje rozsudkom, výnimkou sú len niektoré mimosporové konania, kedy sa podľa CMP rozhoduje vo veci samej uznesením (porovnaj § 212 ods. 1 CSP a § 39 ods. 2 CMP). Naopak, ak súd v sporovom konaní nerozhoduje vo veci samej, rozhoduje uznesením (§ 234 ods. 1 CSP).

9.2. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení. Pokiaľ odvolací súd nemôže vo veci rozhodnúť meritórne, pretože sú tu také prekážky, pre ktoré nemohol žalobu prejednať, konanie končí procesným rozhodnutím bez toho, aby sa vec prejedнала (viď Najvyšší súd Slovenskej republiky, sp. zn. 8Cdo/125/2017, sp. zn. 5Cdo/207/2018).

10. O konečné rozhodnutie súdu v zmysle ustanovenia § 420 CSP ide v situácii,

keď odvolací súd nemôže vo veci rozhodnúť meritórne, pretože sú tu také prekážky, pre ktoré nemohol žalobu prerokovať, konanie končí procesným rozhodnutím bez toho, aby sa vec sama vecne prerokovala (pozri napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky,

sp. zn. 8Cdo/45/2017). Podmienka „konanie končí“ má svoju nadväznosť na prvú spomínanú podmienku „vo veci samej“. Z uvedeného plynie, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 CSP nemožno vzťahovať na rozhodnutia, ktoré by boli vydané v exekučnom, či vykonávacom konaní; zmyslom týchto osobitných konaní už nie je právo nachádzať, ani ho konštituovať, ako je to v základnom konaní, ktorého výsledkom je rozsudok vo veci samej, ale ide

o nadväzujúce konania, ktorých konečným cieľom je zabezpečiť vykonanie súdneho rozhodnutia.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí, sp. zn. 8Cdo/204/2017 vyslovil záver, že dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu potvrdzujúcemu rozhodnutie súdu prvej inštancie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia nie je podľa § 420 Civilného sporového poriadku prípustné, lebo ním nie je napadnuté rozhodnutie vo veci samej, ani rozhodnutie, ktorým konanie končí. V jeho odôvodnení ďalej argumentoval: ... „Dovolací súd zastáva názor, že rozhodnutie súdu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia nie je rozhodnutím vo veci samej v zmysle uvedeného a nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie o veci samej končí. Predmetom konania o vyhlásenie vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia totiž nie je žiadne hmotné právo strán sporu (účastníkov konania); o tom už bolo rozhodnuté v konaní, ktorého výsledkom je práve rozhodnutie podliehajúce procedúre vyhlásenia za vykonateľné (tzv. exequatur). Zmyslom tohto osobitného konania už nie je právo nachádzať, ani ho konštituovať, ako je to v základnom konaní, ktorého výsledkom je rozsudok vo veci samej, ale ide o nadväzujúce konanie, ktorého konečným cieľom je zabezpečiť vykonanie súdneho rozhodnutia vydaného orgánom iného štátu v exekučnom konaní na území SR, in concreto overenie splnenia formálnych náležitostí daného rozhodnutia vo veci samej súdom SR a umožnenie výkonu práva z neho vyplývajúceho v exekučnom konaní na území SR.“

11.1 Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí, sp. zn. 3Cdo/242/2018 vyslovil záver, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o odklade výkonu rozhodnutia nie je dovolanie podľa § 420 CSP prípustné.

12. Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo v danom prípade potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu oprávneného na výkon rozhodnutia, svojou povahou nenapĺňa znaky rozhodnutia vo veci samej. Ide totiž o rozhodnutie vydané vo vykonávacom konaní (§ 370 a násl. CMP), ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej, ktoré je exekučným titulom (rozsudok Okresného súdu Martin z 29. júna 2006, č. k. 20P/358/2005-38, resp. rozsudok Okresného súdu Martin z 29. apríla 2016, č. k. 20P/269/2014-100). Nejedná sa ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, v dôsledku čoho proti takému rozhodnutiu nie je dovolanie podľa § 420 CSP prípustné.

13. Najvyšší súd z uvedeného dôvodu procesne neprípustné dovolanie oprávneného otca podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP odmietol.

14. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.